

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025

Sprawozdanie z monitoringu strzępotka edypusa *Coenonympha oedippus*
w roku 2025

Marcin Sielezniew

Strzępotek edypus *Coenonympha oedippus* (fot. Marcin Sielezniew)

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Spis treści

I. Informacje ogólne	3
II. Region biogeograficzny kontynentalny.....	5
<i>1. Stan ochrony gatunku.....</i>	<i>5</i>
Ocena stanu parametru populacja	6
Ocena stanu parametru siedlisko.....	8
Ocena stanu parametru perspektywy ochrony	9
Ogólna ocena stanu ochrony gatunku	9
<i>2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach</i>	<i>10</i>
Stwierdzone oddziaływania.....	10
Przewidywane zagrożenia	10
<i>3. Stosowane i zalecane działania ochronne</i>	<i>10</i>
Piśmiennictwo.....	12

I. Informacje ogólne

Kod, nazwa polska i nazwa łacińska gatunku

1071 strzepotek edypus *Coenonympha oedippus*

Region biogeograficzny

CON – region biogeograficzny kontynentalny

Koordynator główny

Łukasz Przybyłowicz

Koordynator krajowy

Marcin Sielezniew

Eksperti lokalni

Krzysztof Deoniziak, Arkadiusz Dębała, Wacław Michałczuk

Eksperti dodatkowi

brak

Informacja o ewentualnych zmianach w metodyce monitoringu

Prace prowadzono zgodnie z metodyką opisaną w przewodniku monitoringu z erratą z 2023 r.

Informacja o wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie wykorzystywano.

Stanowiska monitoringowe

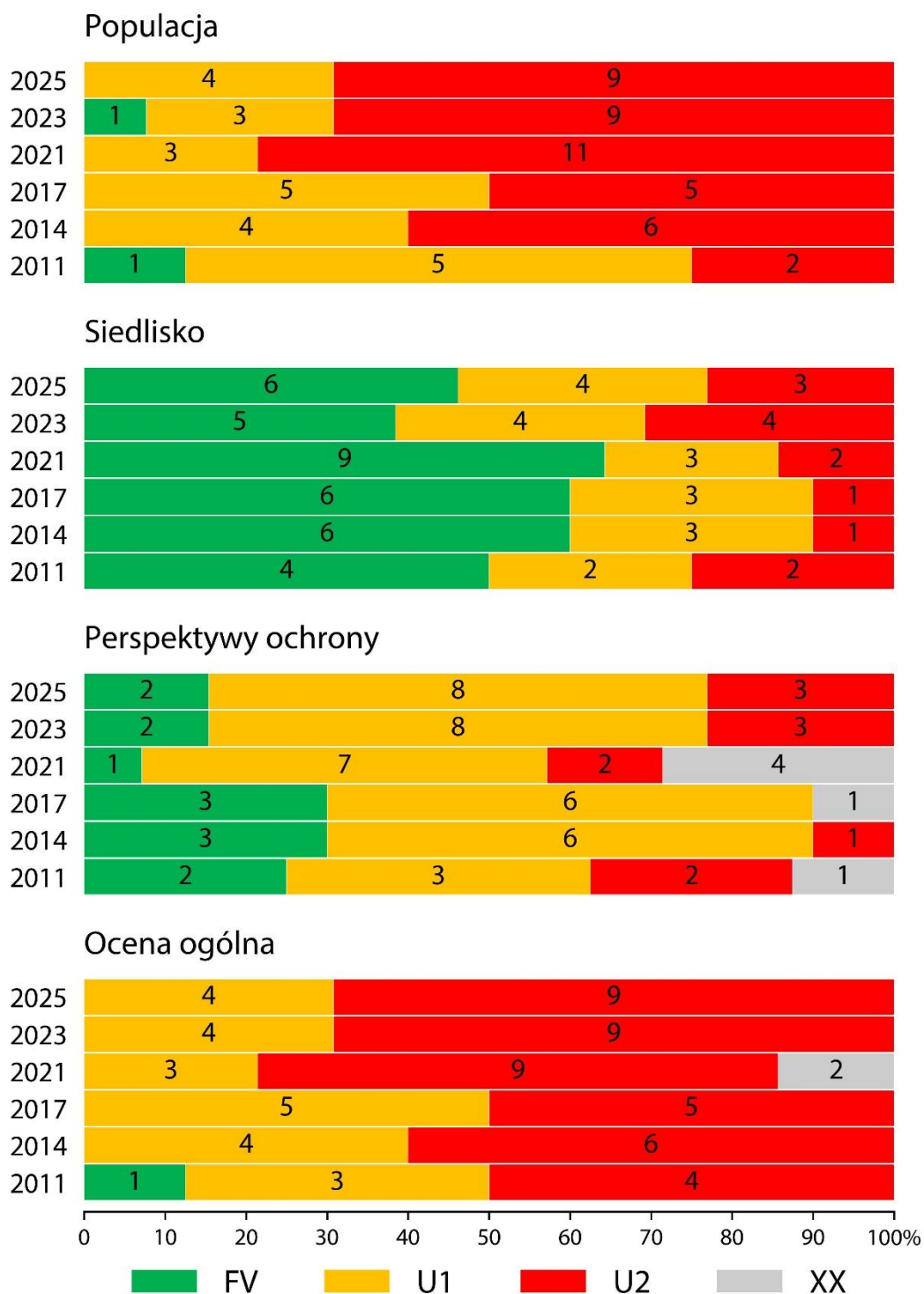
Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk gatunku monitorowanych w roku 2025.

Tab. 1. Liczba stanowisk badanych w poszczególnych cyklach prac monitoringowych.

Cykl	Rok/lata badań	Liczba monitorowanych stanowisk	Liczba nowych stanowisk
		CON	CON
2009-2011	2011	8	8
2013-2014	2014	10	2
2015-2018	2017	10	0
2020-2021	2021	14	4
2023-2025	2023	13	0
2023-2025	2025	13	0

II. Region biogeograficzny kontynentalny

1. Stan ochrony gatunku

Ryc. 2. Liczba stanowisk z daną oceną parametru i oceną ogólną stanu ochrony.

Ocena stanu parametru populacja

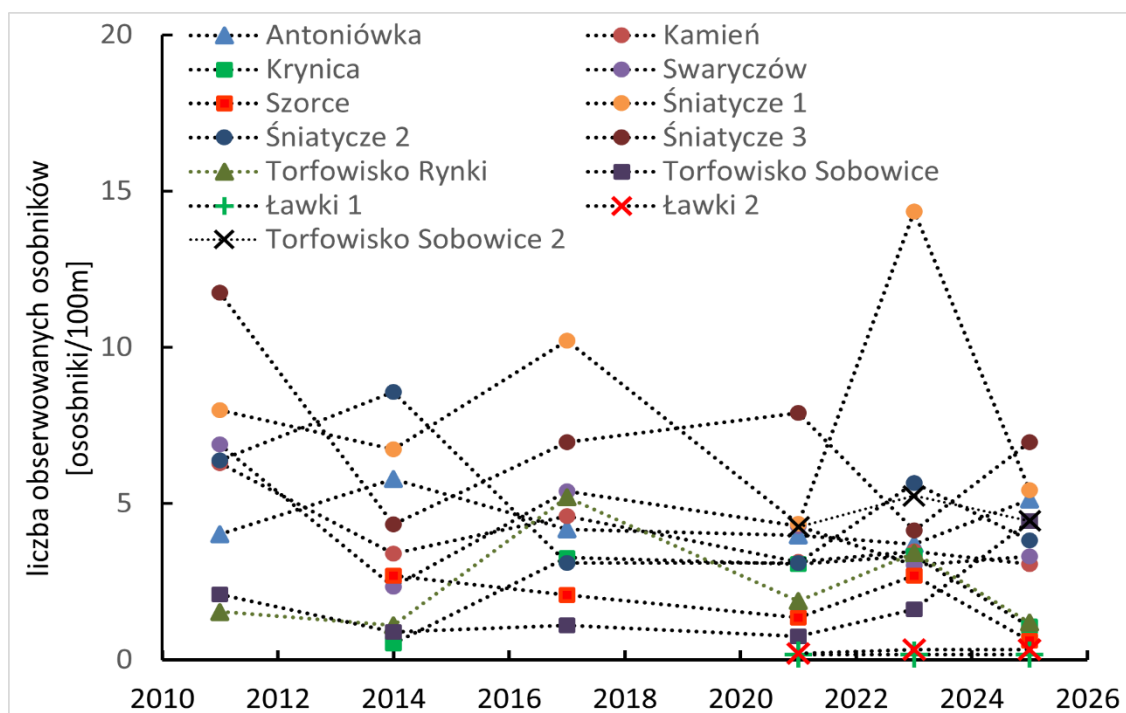
Do oceny stanu populacji wykorzystano trzy wskaźniki („liczba obserwowanych osobników”, „indeks liczebności” oraz „izolacja”). W trakcie badań przeprowadzonych w 2025 r. gatunek był obecny na wszystkich 13 stanowiskach monitoringowych. Stan populacji na większości stanowisk został oceniony jako zły, a na żadnym jako właściwy (ryc. 2). Wartości wskaźnika „indeks liczebności” mieściły się w przedziale 0,17–12,99 os./100m a „liczby obserwowanych osobników” - 0,17– 6,97 os./100m (ryc. 3, 4). Tu należy zauważyć, że na stanowisku ławki 1 w czasie całej serii badań monitoringowych odnotowano tak samo jak w roku 2023 tylko jednego osobnika. Wartości dla „izolacji” były bardzo zróżnicowane od 300 m (Antoniówka) do 36 km (Torfowisko Rynki). W 2025 r. prace monitoringowe na ośmiu stanowiskach strzępotka edypusa prowadzono już po raz szósty, na dwóch po raz piąty, a na trzech po raz trzeci. Średnie wartości wskaźników liczebnościowych były nieco niższe w porównaniu z poprzednią serią badań monitoringowych w 2023 r. lecz wyższe niż w roku 2021 (ryc. 5). Wskazuje to na względnie stabilną sytuację gatunku. Stosunkowo duże spadki odnotowano w przypadku stanowiska Śniatycze 1 (gdzie gatunek w 2023 r. był jednak wyjątkowo liczny) oraz w przypadku Torfowiska Rynki. Wyraźne wzrosty zaś miały miejsce w przypadku stanowiska Śniatycze 3 oraz Torfowiska Sobowice (ryc. 3, 4). Część zmian wynika zapewne z naturalnych fluktuacji (w tym wynikających z warunków pogodowych, np. suszy panującej w roku 2025), a niektóre można tłumaczyć zmianami środowiskowymi, np. zarastanie Torfowiska Rynki.

W świetle wyników monitoringu przeprowadzonego w roku 2025 ogólna ocena stanu populacji gatunku w Polsce w regionie biogeograficznym kontynentalnym powinna zostać utrzymana jako zła (U2).

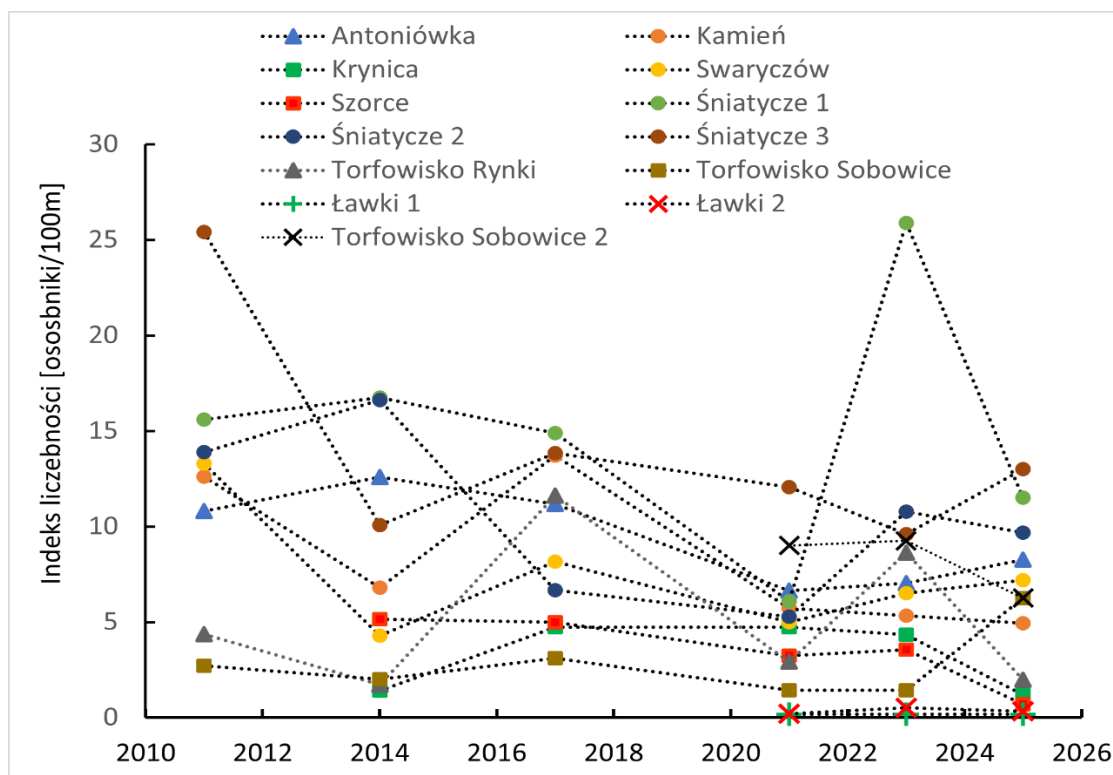
Ocena stanu populacji gatunku w regionie kontynentalnym: U2

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników stanu populacji.

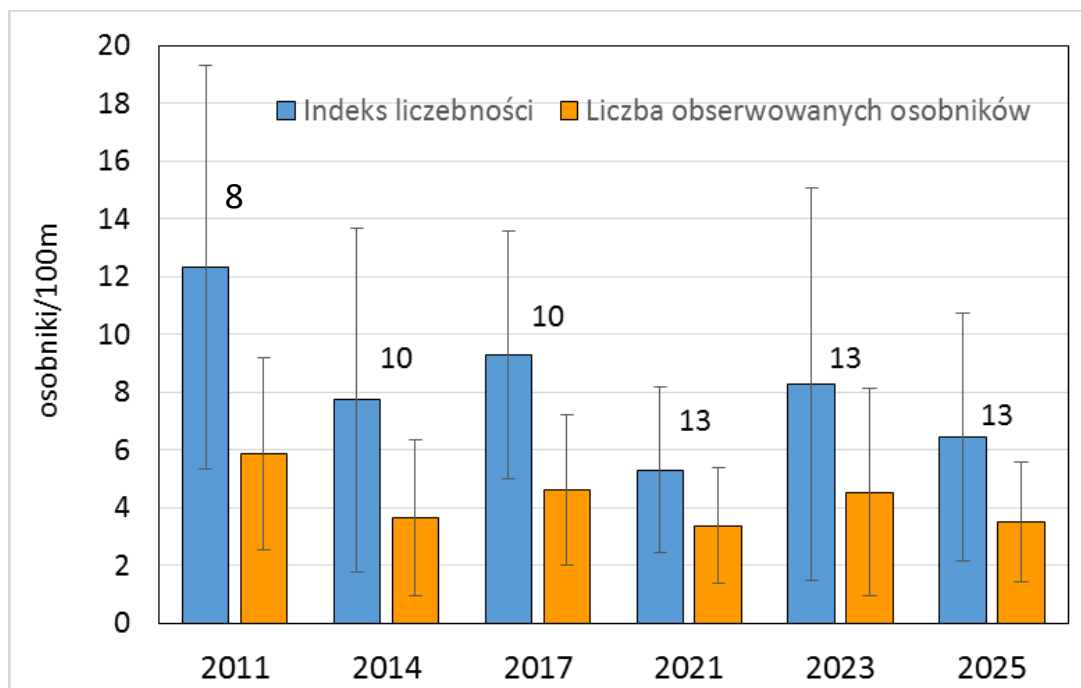
Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
indeks liczebności	0	4	9	0
izolacja	6	5	2	0
liczba obserwowanych osobników	0	7	6	0

Ryc. 3. Zmiany wartości wskaźnika stanu populacji: „liczba obserwowanych osobników” strzępotka edypusa na monitorowanych stanowiskach w poszczególnych latach badań.

Ryc. 4. Zmiany wartości wskaźnika stanu populacji: „indeks liczebności” strzępotka edypusa na monitorowanych stanowiskach w poszczególnych latach badań.

Ryc. 5. Zmiany średnich wartości (wraz z odchyleniami standardowymi) dwóch wskaźników populacyjnych strzępotka edypusa na monitorowanych stanowiskach w poszczególnych latach badań. Wartości nad słupkami oznaczają liczbę analizowanych stanowisk w danym roku.

Ocena stanu parametru siedlisko

W 2025 r., na sześciu badanych stanowiskach stan siedliska gatunku określono jako właściwy (FV), na czterech był niezadowalający (U1), a na trzech - zły (U2) (ryc. 1). W przypadku trzech stanowisk ocena była wyższa niż w roku 2023. Miało to związek ze zmniejszeniem się powierzchni zarośniętej drzewami i krzewami (Ławki 2 i Swaryczów) oraz dodatkowo również ekspansywnymi bylinami (Swaryczów) w efekcie wykaszania. Z kolei w przypadku stanowiska Śniatycze 1 zwiększyła się jego powierzchnia (z ok. 1ha do 1,5ha), a co za tym idzie ocena z U1 na FV. Pogorszenie oceny stanu siedliska (z FV na U1), będące wynikiem zarówno ekspansji drzew i krzewów jak i bylin, nastąpiło na stanowisku Torfowisko Sobowice 2.

Warto zwrócić uwagę na dalsze pogorszenie się wartości wskaźnika „zarastanie przez drzewa i krzewy” na stanowiskach Torfowisko Rynki (do >90%) i Szorce (do >60%). Na przestrzeni dotychczasowych etapów prac monitoringowych zmiany w ogólnej jakości siedliska są ogólnie niezbyt duże. Trzeba jednak pamiętać, że nadal nie ma szczegółowej wiedzy odnośnie wymagań siedliskowych gatunku w Polsce, zwłaszcza w odniesieniu do preferencji względem roślin żywicielskich gąsienic. W związku z tym ocena jakości siedliska jest trudna, a podobnie wyglądające stanowiska mogą z

nieznanych powodów charakteryzować się bardzo różnymi liczebnościami strzępotka edypusa.

W świetle wyników monitoringu przeprowadzonego w 2025 roku stan siedlisk gatunku w całym regionie biogeograficznym kontynentalnym należałoby ocenić jako niezadowolający (U1), a więc tak samo jak w poprzednim badaniu (2021).

Ocena stanu siedliska w regionie kontynentalnym: U1

Tab. 3. Zestawienie ocen wskaźników stanu siedliska.

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
powierzchnia	13	0	0	0
zarastanie ekspansywnymi bylinami	8	3	2	0
zarastanie przez drzewa i krzewy	8	3	2	0

Ocena stanu parametru perspektywy ochrony

Ocena perspektyw ochrony jest oceną ekspercką, opierającą się głównie na aktualnym stanie dwóch poprzednich parametrów: stan populacji i siedliska z uwzględnieniem stwierdzanych oddziaływań i prognozowanych zagrożeń oraz stosowanych i możliwych do zastosowania działań ochronnych. W 2025 r. perspektywy ochrony strzępotka edypusa na 8 z 13 badanych stanowiskach oceniono jako niezadowolające U1, a 3 – jako złe U2, a więc proporcja poszczególnych ocen była identyczna jak w czasie poprzedniej serii badań monitoringowych (ryc. 1). Podobnie jak w roku 2023 uznano je za właściwe (FV) w przypadku stanowisk Kamień oraz Śniatycze 1. Poprawę perspektyw ochrony (z U2 na U1) odnotowano dla Swaryczowa, co miało związek wykasaniem redukującym pokrycie trzciną oraz nalotem drzew i krzewów, zaś pogorszenie odniesieniu do Szorc (z U1 na U2), gdzie stanowisko w szybkim tempie zarasta. Czynniki ten był również główną przyczyną wciąż złej oceny perspektyw ochrony stanowiska Torfowisko Rynki.

W świetle wyników monitoringu przeprowadzonego w 2025 roku perspektywy ochrony gatunku w całym regionie biogeograficznym kontynentalnym należałoby ocenić jako niezadowolające (U1), tj. podobnie jak w poprzednim badaniu (2023).

Ocena perspektyw ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: U1

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku

Przeprowadzony w 2025 r. monitoring stanowisk strzępotka edypusa w regionie kontynentalnym wykazał generalnie zły stan ochrony gatunku, a proporcja ocen nie uległa zmianie względem roku 2023 (ryc. 1). Ocena ogólna przyjmuje wartość najniższej ocenionego parametru. Podobnie jak w poprzednich latach kluczowy był stan populacji

COPYRIGHT © GIOŚ

PRACA ZLECONA PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

(niska liczebność), który tym razem nigdzie nie został uznany za właściwy (FV) w przeciwieństwie do stanu siedliska (który ogólnie wydaje się lepszy niż populacji, mimo trudności jego rzetelnej oceny) i perspektyw ochrony.

W poprzednim etapie prac (2023 r.) ogólna ocena stanu ochrony była również zła i również odzwierciedlała głównie ocenę stanu populacji. Warto jednak zauważyć, że nie doszło do lokalnych zaników, a niskie zagęszczenia w przypadku niektórych populacji mogą wynikać z suboptymalnego charakteru siedlisk. W przypadku jednego stanowiska (Torfowisko Rynki), na którym nastąpił drastyczny spadek liczebności, planowane są działania ochronne mogące przyczynić się do poprawy stanu populacji.

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: U2

Kierunek zmian: stan stabilny

2. Oddziaływania i zagrożenia wykazywane na stanowiskach

Stwierdzone oddziaływania

Najczęściej raportowanym (na 11 z 13 stanowisk) negatywnym oddziaływaniem na siedlisko strzępotka edypusa była ewolucja biocenotyczna (sukcesja roślinna), związana z brakiem użytkowania (zaniechanie koszenia), co prowadzi do ekspansji m.in. trzciny pospolitej oraz wkraczania krzewów. Na drugim miejscu wskazywano czynniki klimatyczne (na 10 z 13 stanowisk), a konkretnie susze (które przyśpieszają też sukcesję), co jest istotną zmianą względem roku 2023. Efekt suszy jest z kolei potęgowany przez sztuczne odwadnianie, tj. udrażnianie rowów melioracyjnych odnotowane w przypadku dwóch stanowisk (Antoniówka i Śniatycze 1). Oddziaływania ocenione jako pozytywne zostały odnotowane w zaledwie trzech przypadkach i polegały na koszeniu (Kamień, Torfowisko Sobowice) oraz budowie tam przez bobry, co ogranicza skutki odwadniania (Antoniówka).

Przewidywane zagrożenia

Zagrożenia zasadniczo należały do tych samych kategorii co negatywne oddziaływania. Najczęściej jednak zwracano uwagę na potencjalne niebezpieczeństwo związane z użytkowaniem kośnym, a z drugiej strony całkowitym zaniechaniem koszenia, skutkującym ewolucją biocenotyczną. Inne przewidywane zagrożenia dotyczyły zmiany stosunków wodnych, nawożenia, pozyskiwania torfu czy wypalania.

3. Stosowane i zalecane działania ochronne

Na większości stanowisk nie odnotowano w ostatnim czasie działań, które można uznać za ochronę czynną gatunku. Zabiegi polegające na mechanicznym i wielkopowierzchniowym wykaszaniu były też zwykle wykonywane w nieodpowiednich

terminach (np. w okresie lotu gatunku). Niewątpliwie przyczyniają się jednak do zachowania otwartego charakteru siedlisk. Choć ocena wpływu użytkowania na populację strzępotka edypusa jest trudna, to należy zauważyć, że gatunek utrzymuje się na wszystkich stanowiskach. Wśród dedykowanych zaleceń ochronnych przeważają rekomendacje dotyczące koszenia, zwłaszcza wysokiego fragmentów łąk w okresie wczesnojesiennym, przeciwdziałanie ekspansji trzciny oraz ograniczenie osuszającego oddziaływania rowów melioracyjnych (obniżenie poziomu wód gruntowych jest czynnikiem sprzyjającym sukcesji). W celu zoptymalizowania działań wskazuje się też na potrzebę lepszego rozpoznania zagrożeń oraz wykonywania bardziej szczegółowego lokalnego monitoringu gatunku.

Piśmiennictwo

1. Sielezniew M. 2012. Strzępotek edypus *Coenonympha oedippus*. W: Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.) Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa, str. 258-273. Wersja zmodyfikowana 7.06.2023 r.
https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/publikacje/pojedyncze_metodyki_dla_gat_zwierzat/Strzepotek_edypus_metodyka_modyfikacja_07062023.pdf